

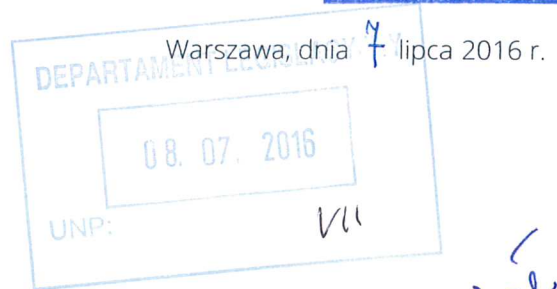
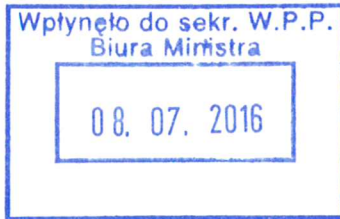
SĄD NAJWYŻSZY

Rzeczypospolitej Polskiej

Przewodnicząca Prezes Sądu Najwyższego

Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

BSA I-021-279/16

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

Wydział VII
P. J. J. J.
08.07.2016

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 17 czerwca 2016 r., DL-VII-4670-10/16 uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *projektów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości*:

- 1) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu;
- 2) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu;
- 3) zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie;
- 4) zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

160708-00743

dp ref.
M. Ziobro
kop.

2016-07-11
P. J. J. J.

OPINIA

do projektu rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości dotyczących opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu

Niniejsza opinia dotyczy projektów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości, przesłanych wraz z pismem z dnia 17 czerwca br., znak: DL-VII-4570-10/16/21, tj.:

- 1) projektu rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800)
- 2) projektu rozporządzenia w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

I. Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie

Projekt zakłada obniżenie wysokości opłat za czynności adwokackie w zakresie stawek ustalanych w zależności od wartości przedmiotu sporu oraz stawek opłat w niektórych sprawach określonych rodzajowo. Stawki te zostały podwyższone dwukrotnie z dniem 1 stycznia 2016 r.

Podstawę do wydania projektowanego rozporządzenia stanowi delegacja ustawowa zawarta w art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 615, ze zm.). Zgodnie z powołaną regulacją, stawki opłat za czynności adwokackie powinny odpowiadać rodzajowi i zawiłości sprawy oraz wymaganemu nakładowi pracy adwokata. Należałoby zatem rozważyć, czy wartość przedmiotu sporu powinna być traktowana jako podstawowy wyznacznik wysokości opłat za czynności adwokackie. W sprawach o wysokiej wartości przedmiotu sporu nie zawsze występują skomplikowane problemy prawne, a wymagany nakład pracy pełnomocnika nie zawsze jest znaczący.

Warto zarazem zauważyć, że przepisy zmienianego rozporządzenia mają znaczenie dla ustalania wysokości kosztów procesu, zasądzanych od strony przegrywającej na rzecz strony przeciwnej, zastępowanej przez adwokata ustanowionego z wyboru. Rozwiązania przyjęte w tym zakresie powinny więc umożliwiać stronie wygrywającej uzyskanie od strony przegrywającej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, zgodnie z umową o prowadzenie sprawy. W konsekwencji, kwoty zasądzone tytułem zwrotu kosztów procesu powinny odpowiadać rynkowym stawkom wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika. W tym

kontekście zasadność obniżenia stawek opłat za czynności adwokackie może budzić wątpliwości. Z uzasadnienia projektu wynika, że obniżenie to ma dostosowywać wysokość opłat do „realnej sytuacji materialnej społeczeństwa” (s. 1 uzasadnienia projektu). Taka argumentacja wydaje się kontrowersyjna, zarówno w kontekście treści upoważnienia do wydania omawianego rozporządzenia, jak i faktu, że w polskiej procedurze cywilnej przewidziano rozwiązania pozwalające na nieobciążanie strony przegrywającej kosztami zastępstwa procesowego z uwagi na szczególne okoliczności (zob. art. 102 k.p.c.).

Niezależnie od tego trzeba zgłosić zastrzeżenia co do wysokości niektórych z zaproponowanych stawek, które dość istotnie odbiegają od stawek rynkowych i mogą nie odpowiadać niezbędnym nakładom pracy adwokata. Dotyczy to w szczególności spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz spraw z zakresu stosunków małżeńskich. Podkreślenia wymaga, że istotne różnice pomiędzy stawkami rynkowymi a stawkami zasądzanymi tytułem zwrotu kosztów procesu w takich sprawach mogą ograniczać dostęp do profesjonalnej pomocy prawnej. Strona inicjująca proces, nie mogąc liczyć na pełny zwrot poniesionych kosztów, może bowiem zrezygnować z pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Krytycznie należy również ocenić obniżenie stawek opłat za czynności adwokackie w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. Waga spraw rozstrzyganych w tym postępowaniu, obowiązujące w nim wymagania dotyczące czynności procesowych oraz związany z tym nakład pracy pełnomocnika przemawia za ich utrzymaniem w dotychczasowej wysokości, tym bardziej, że w omawianym przypadku argument o stanie zamożności strony przegrywającej traci na znaczeniu, bowiem w razie uwzględnienia skargi konstytucyjnej zwrot kosztów postępowania orzekany jest odpowiednio od Sejmu lub organu, który wydał akt normatywny (art. 72 ust. 2 ustawy z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym).

Na pozytywną ocenę zasługuje natomiast wprowadzenie dwóch nowych progów stawek opłat w odniesieniu do spraw, w których wartość przedmiotu sporu wynosi odpowiednio 2 000 000 zł oraz 5 000 000 zł, zwłaszcza w kontekście różnicowania wysokości opłat w zależności od rodzaju spraw.

II. Projekt rozporządzenia w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu

Projektowane rozporządzenie ma zastąpić rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1801). Znaczenie analizowanej regulacji przejawia się w ustaleniu wysokości kwoty zasądzanej ze środków Skarbu Państwa na rzecz adwokata ustanowionego z urzędu.

Rozwiązania przyjęte w projekcie zmierzają do przywrócenia - obowiązującego wcześniej do dnia 31 grudnia 2015 r. - mechanizmu ustalania opłat za czynności adwokata ustanowionego z urzędu. Obecne regulacje prawne określają stawki maksymalne, stanowiąc, że wysokość opłaty zasądzanej na rzecz adwokata ma wynosić od 50% do 100% stawki maksymalnej. Tymczasem według projektu podstawą ustalenia wysokości kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu, miałyby

być określone w rozporządzeniu stawki minimalne, przy czym sąd mógłby przyznać pełnomocnikowi kwotę wyższą od stawki minimalnej, jednak nieprzekraczającą 150% tej stawki.

Jakkolwiek wprowadzenie do aktualnie obowiązującego mechanizmu określania wysokości opłaty za czynności adwokata ustanowionego z urzędu było poddawane krytyce, to jednak propozycję jego zmiany, prowadzącą w istocie do zbliżonych rezultatów, należy ocenić krytycznie. Uznając bowiem stabilność prawa za wartość samoistną, należałoby przyjąć, że każda zmiana stanu prawnego powinna stanowić realizację odpowiedniego celu. W treści uzasadnienia projektu nie został on wskazany. Nie wyjaśniono też, na czym polega większa przejrzystość projektowanych rozwiązań w porównaniu z rozwiązaniami obecnymi.

OPINIA

do projektu rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości dotyczących opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu

Niniejsza opinia dotyczy projektów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości, przesłanych wraz z pismem z dnia 17 czerwca br., znak: DL-VII-4570-10/16/21, tj.:

- 1) projektu rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1804)
- 2) projektu rozporządzenia w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

I. Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych

Projekt zakłada obniżenie wysokości opłat za czynności radców prawnych w zakresie stawek ustalanych w zależności od wartości przedmiotu sporu oraz stawek opłat w niektórych sprawach określonych rodzajowo. Stawki te zostały podwyższone dwukrotnie z dniem 1 stycznia 2016 r.

Podstawę do wydania projektowanego rozporządzenia stanowi delegacja ustawowa zawarta w art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 507 ze zm). Zgodnie z powołaną regulacją, stawki opłat za czynności radców prawnych powinny odpowiadać rodzajowi i zawłóci sprawy oraz wymaganemu nakładowi pracy radcy prawnego. Należałoby zatem rozważyć, czy wartość przedmiotu sporu powinna być traktowana jako podstawowy wyznacznik wysokości opłat za czynności radców prawnych. W sprawach o wysokiej wartości przedmiotu sporu nie zawsze występują skomplikowane problemy prawne, a wymagany nakład pracy pełnomocnika nie zawsze jest znaczący.

Warto zarazem zauważyć, że przepisy zmienianego rozporządzenia mają znaczenie dla ustalania wysokości kosztów procesu, zasądzanych od strony przegrywającej na rzecz strony przeciwnej, zastępowanej przez radcę prawnego ustanowionego z wyboru. Rozwiązania przyjęte w tym zakresie powinny więc umożliwiać stronie wygrywającej uzyskanie od strony przegrywającej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, zgodnie z umową o prowadzenie sprawy. W konsekwencji, kwoty zasądzone tytułem zwrotu kosztów procesu powinny odpowiadać rynkowym stawkom wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika. W tym

kontekście zasadność obniżenia stawek opłat za czynności radców prawnych może budzić wątpliwości. Z uzasadnienia projektu wynika, że obniżenie to ma dostosowywać wysokość opłat do „realnej sytuacji materialnej społeczeństwa” (s.1 uzasadnienia projektu). Taka argumentacja wydaje się kontrowersyjna, zarówno w kontekście treści upoważnienia do wydania omawianego rozporządzenia, jak i faktu, że w polskiej procedurze cywilnej przewidziano rozwiązania pozwalające na nieobciążanie strony przegrywającej kosztami zastępstwa procesowego z uwagi na szczególne okoliczności (zob. art. 102 k.p.c.).

Niezależnie od tego trzeba zgłosić zastrzeżenia co do wysokości niektórych z zaproponowanych stawek, które dość istotnie odbiegają od stawek rynkowych i mogą nie odpowiadać niezbędnym nakładom pracy radcy prawnego. Dotyczy to w szczególności spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz spraw z zakresu stosunków małżeńskich. Podkreślenia wymaga, że istotne różnice pomiędzy stawkami rynkowymi a stawkami zasądzanymi tytułem zwrotu kosztów procesu w takich sprawach mogą ograniczać dostęp do profesjonalnej pomocy prawnej. Strona inicjująca proces, nie mogąc liczyć na pełny zwrot poniesionych kosztów, może bowiem zrezygnować z pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Krytycznie należy również ocenić obniżenie stawek opłat za czynności radców prawnych w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. Waga spraw rozstrzyganych w tym postępowaniu, obowiązujące w nim wymagania dotyczące czynności procesowych oraz związany z tym nakład pracy pełnomocnika przemawia za ich utrzymaniem w dotychczasowej wysokości, tym bardziej, że w omawianym przypadku argument o stanie zamożności strony przegrywającej traci na znaczeniu, bowiem w razie uwzględnienia skargi konstytucyjnej zwrot kosztów postępowania orzekany jest odpowiednio od Sejmu lub organu, który wydał akt normatywny (art. 72 ust. 2 ustawy z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym).

Na pozytywną ocenę zasługuje natomiast wprowadzenie dwóch nowych progów stawek opłat w odniesieniu do spraw, w których wartość przedmiotu sporu wynosi odpowiednio 2 000 000 zł oraz 5 000 000 zł, zwłaszcza w kontekście różnicowania wysokości opłat w zależności od rodzaju spraw.

II. Projekt rozporządzenia w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu

Projektowane rozporządzenie ma zastąpić rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. poz. 1805). Znaczenie analizowanej regulacji przejawia się w ustaleniu wysokości kwoty zasądzanej ze środków Skarbu Państwa na rzecz radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Rozwiązania przyjęte w projekcie zmierzają do przywrócenia - obowiązującego wcześniej do dnia 31 grudnia 2015 r. - mechanizmu ustalania opłat za czynności radcy prawnego ustanowionego z urzędu. Obecne regulacje prawne określają stawki maksymalne, stanowiąc, że wysokość opłaty zasądzanej na rzecz radcę prawnego ma wynosić od 50% do 100% stawki maksymalnej. Tymczasem według projektu podstawą ustalenia wysokości kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego

z urzędu, miałyby być określone w rozporządzeniu stawki minimalne, przy czym sąd mógłby przyznać pełnomocnikowi kwotę wyższą od stawki minimalnej, jednak nieprzekraczającą 150% tej stawki.

Jakkolwiek wprowadzenie do aktualnie obowiązującego mechanizmu określania wysokości opłaty za czynności radcę prawnego ustanowionego z urzędu było poddawane krytyce, to jednak propozycję jego zmiany, prowadzącą w istocie do zbliżonych rezultatów, należy ocenić krytycznie. Uznając bowiem stabilność prawa za wartość samoistną, należałoby przyjąć, że każda zmiana stanu prawnego powinna stanowić realizację odpowiedniego celu. W treści uzasadnienia projektu nie został on wskazany. Nie wyjaśniono też, na czym polega większa przejrzystość projektowanych rozwiązań w porównaniu z rozwiązaniami obecnymi.